

Sommaren är härlig, men för många hästar även jobbig när insektsplågan är som värst. En del hästar är så besvärade att de har svårt att äta och dricka. Foto: Thomas Blomqvist/Kanal 75

Sommar, sol och insekter

Sommarvärmen hägrar. Hästarna vill ut. Hagarna väntar. Liksom de allra minsta djuren. Flygfäna. Några hästar märker inte av dem. För andra är det ljusa halvåret en plåga.

Anders Lindström, doktor och forskare i entomologi, vetenskapen om insekter, på Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, har sett vad de små krypen kan åstadkomma på betesdjur. Men för hästarna är han inte så orolig. Hästägare är pålästa, anser han. De har en nära kontakt med sina djur och vet hur man skydda dem.

– Men det finns en del otäcka sjukdomar som sprids genom insekter. Och de senare årens varma och fuktiga somrar har bidragit till stora populationer av bromsar och getingar.

De första ovälkomna flygfäna på våren brukar vara mygg och knott. Ett blött och kallt vårväder som blir varmare bäddar för myggor och knott som kläckts i de stillastående vattenpölar. När det blir varmare kommer flugorna, bromsarna och framemot augusti börjar getingarna bli besvärliga.

Myggen inte värst

Myggen är oroande, anser Anders Lindström. Klimatförändringar och den ökande värmen det medför gör att myggen sannolikt flyttar sig geografiskt. Norrut. Snart har vi myggarter

i Sverige som hör hemma i Mellan-europa, tror han.

– Men de vanligaste smittorna som sprids är från flugor. De ger också upphov till fula sår och skadad hud hos hästarna.

Under betesperioden angrips hästarna ofta av olika sorters stickande flugor och bromsar. Bromsar tillhör flugfamiljen och har sju arter i Sverige.

Insekterna irriterar hästarna. De kliar sig och sparkar. De blir rastlösa

och har inte ro att äta och dricka.

Det finns heller inga kemiska medel som är riktigt effektiva mot insekterna. De starkt luktande liniment eller oljor som finns i handeln har oftast kortvarig effekt. Flugtäckan som skyddar huvud, kropp och bål hindrar insekterna till viss del, men de kommer fortfarande åt benen.

Lus- och spyflugor

Även lusflugor är vanliga i våra mar-

Flugor finns i hela världen och omfattar uppåt 100 000 arter, varav cirka 3 000 i Sverige. De vanligaste smittorna bland hästar sprids via flugor. Foto: iStockphoto

TEXT:

Beata Hansson
travhasten@asvt.se

ker. Hos hästar ser man oftast den vanliga lusflugan under svansen och i ljumskarna på hästen. Den söker sig gärna till sår, där den lever på hudutsöndringar, någon gång suger den blod. Lusflugor irriterar hästarna men orsakar sällan någon större skada på friska djur.

Men lusflugan är inte den värsta flugan, enligt Anders.

– En av anledningarna till att vi avmaskar hästar är styngflugan, som lägger sina ägg på hästens päls, oftast på insidan av benen. Äggen utvecklas till larver efter drygt en vecka och dessa slickar hästen i sig. Vål på plats i magsäcken lever den på näring från hästen och kan på så vis skapa näringsbrist.

Han berättar också om spyflugorna, som lägger sina ägg i sår eller i kadaver. Äggen utvecklas till larver som äter sig in i vävnaderna. Dess larver kan på två veckor ha ihjäl sitt värd-djur genom blodförgiftning. Dessutom gör de stor skada på vävnader genom att äta på djuret.

Att få bort larverna från såren på djuret är nödvändigt. Och att tvätta ordentligt kring såret med jodopax och väteperoxid (även kallat vätesuperoxid). Ofta behövs också antibiotika när det blivit för infekterat.

Svidknott och sommareksem

Hans Broström, leg vet. docent och universitetslektor på Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, vid institutionen för kliniska vetenskaper har forskat kring så kallat sommareksem – det vill säga en allergisk reaktion på svidknott - hos islandshästar.

– Det gäller ju inte bara islänningarna utan alla hästar som kommer till Sverige i vuxen ålder att de inte har utvecklat antikroppar mot svidknott. Då kan de få en chockreaktion. Knott och svidknott irriterar hästar genom

sina stick. De börjar ofta klia sig vilket ger upphov till skrubbsår, förtjockad avskavd mankam och svansrot, infekterade sår, och har den egenheten att det kan ge en allergisk reaktion som man ibland får kureras med hjälp av kortison.

Kan bli mycket allvarligt

Den första observationen av svidknott gjordes i Frankrike på 1800-talet. Man hade lite olika teorier om vad det handlade om och antog till en början att orsaken var foderallergi eller påverkan av solen.

På 1950-talet började man misstänka svidknott som "boven i drammat". Svidknott har ett 90-tal olika arter och finns på flera håll i världen. Då det i Sverige framför allt är mankammen och svansroten som blir

angripna, kallas det också för man- eller svanskorv.

– Olika arter av svidknott föredrar olika kroppsdelar på hästen. Av den anledningen kan eksemet se olika ut hos olika hästar på olika hästbeten. Eksemet kan bre ut sig över stora delar av kroppen och ger som sagt en kraftig klåda.

Knott kläcks i vattendrag, vårbäckar och vattensjuka marker. Är våren dessutom tidig och varm kan det bli en masskläckning av knott. Hans berättar att angreppen på hästar och kor kan bli så kraftiga att djuren dör.

– Om hästarna besväras mycket kan det vara nödvändigt att flytta dem till beten där det inte finns så mycket knott. Blåsiga, öppna, höglänta hagar brukar fungera bra. ▶

Ett evigt kliande, sparkande och viftande med svansarna... I vissa fall kan det vara klokt att ta in hästarna en stund på dagen när det är som varmest. Foto: iStockphoto

Tips & råd

- Släpp ut hästarna så tidigt som möjligt på våren så hin-ner de i lugn och ro vänja sig vid insekterna.
- Är någon häst extra besvä-rad? Överväg att använda de täcken mot knott som finns och som skyddar stora delar av kroppen. För maximal effekt bör hästen ha dessa på sig från tidig vår och sedan resten av sommaren. Det finns även flugtäcken som skyddar mot regn. Öronhuva är också ett alternativ.
- Låt hästarna behålla sina svansar oklippta under som-maren. Det är deras eget försvar mot insekter.
- Ta in hästarna en stund på dagen när det är som var-mast, alternativt – i riktiga "knottområden" – undvika att ha dem ute morgon och kväll när knotten är som mest aktiva.
- Insektsangrepp kan be-handlas med hjälp av olika typer av preparat som finns i handeln. Behandling mot knott görs helst på våren och upprepas efter cirka fyra veckor. Mot svidknott kan behandlingen behöva upprepas en gång i veckan.
- Använd insektsmedlen på de kroppsdelar hästen själv inte når. Exempelvis korset, på hästens öron och till viss del under magen.
- Vid användning av bekämp-ningsmedel: kontrollera att de är godkända. Information finns på Kemikalieinspek-tionens hemsida, www.kemi.se. Glöm inte att kontrollera karenstiderna (www.travsport.se).
- Några exempel på hur du minskar mängden insekter i hagar och stall: maskinella myggfångare (utomhus), myggfällor med UV-lampa, fläktar som drar in myggen i ett varmt ultraviolett ljus, klisterfällor (remsor med mera). På internet finns en mängd leverantörer. Se dels artikelns källförteckning, kolla även in länksamlingen på www.hastnet.se.

Källor: SVA, www.myggfri.nu www.conrad.se www.myfri.se www.hundokattbutiken.se,
www.alibi.eu, www.addnature.com, www.pharmaxim.com.

Foto: Thomas Blomqvist/Kanal 75